

**GLAVNA SLUŽBA
ZA REVIZIJU JAVNOG SEKTORA
REPUBLIKE SRPSKE**

78000 Banja Luka, Vuka Karadžića 4
Republika Srpska, BiH
Tel: +387(0)51/247-408
Faks: +387(0)51/247-497
e-mail: revizija@gsr-rs.org

**Izveštaj o provedenoj finansijskoj reviziji
Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje
za period 01.01-31.12.2019. godine**

Broj: RV059-20

Banja Luka, 10.12.2020. godine

SADRŽAJ

I	IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA.....	1
	Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja	1
II	IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA.....	4
	Izvještaj o reviziji usklađenosti	4
III	REZIME DATIH PREPORUKA.....	5
IV	KRITERIJUMI ZA REVIZIJU USKLAĐENOSTI.....	6
V	IZVJEŠTAJ O PROVEDENOJ REVIZIJI (NALAZI)	7
	1. Uvod	7
	2. Provođenje preporuka iz prethodnog izvještaja	7
	3. Zaključak o funkcionisanju sistema internih kontrola	7
	4. Nabavke	10
	5. Priprema i donošenje plana poslovanja i finansijskog plana.....	11
	6. Finansijski izvještaji.....	12
	6.1. Bilans uspjeha	12
	6.1.1. Prihodi.....	12
	6.1.2. Rashodi	13
	6.1.3. Finansijski rezultat.....	15
	6.2. Bilans stanja.....	15
	6.2.1. Aktiva	15
	6.2.2. Pasiva.....	19
	6.2.3. Vanbilansna evidencija.....	21
	6.3. Bilans tokova gotovine.....	21
	6.4. Vremenska neograničenost poslovanja	22
	6.5. Potencijalna imovina i potencijalne obaveze	22
	6.6. Napomene uz finansijske izvještaje.....	22

I IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA

Izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja

Mišljenje sa rezervom

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje koji obuhvataju: Bilans stanja – Izvještaj o finansijskom položaju sa stanjem na dan 31. decembar 2019. godine; Bilans uspjeha – Izvještaj o ukupnom rezultatu u periodu i Bilans tokova gotovine – Izvještaj o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan. Revizijom smo obuhvatili pregled značajnih transakcija, objašnjavajućih napomena i primjenu računovodstvenih politika u revidiranom periodu.

Po našem mišljenju, osim za navedeno u pasusu Osnov za mišljenje sa rezervom, finansijski izvještaji Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje, istinito i objektivno prikazuju, u svim materijalnim aspektima, finansijsko stanje imovine i obaveza na dan 31.12.2019. godine, finansijsku uspješnost, tokove gotovine i promjene na kapitalu za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja.

Osnov za mišljenje sa rezervom

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji javnog sektora Republike Srpske i relevantnim ISSAI standardima revizije 2200 -2810. Naša odgovornost za provođenje revizije detaljnije je opisana u pasusu Odgovornost revizora. Reviziju smo proveli u skladu sa ISSAI 130 - Etičkim kodeksom, ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti i nezavisni smo u odnosu na subjekta revizije.

Smatramo da su pribavljeni revizijski dokazi, s obzirom na propisani okvir finansijskog izvještavanja dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnov za naše revizijsko mišljenje o finansijskom stanju imovine, obaveza i izvora.

Kao što je navedeno pod tačkom 3. izvještaja:

Popis imovine i obaveza Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. sa stanjem na dan 31.12.2019. godine nije izvršen u skladu sa Pravilnikom o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza, jer prije popisa nije izvršeno usaglašavanje potraživanja i obaveza, dio potraživanja i obaveza nije popisano pojedinačno, Izvještaj centralne popisne komisije nije usaglašen sa Izvještajem komisije za popis dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana, gotovine i ekvivalenata gotovine i avansa za obrtna sredstva i nije popisana sva imovina koja se nalazi kod drugih pravnih lica.

Kao što je navedeno pod tačkama 6.1.2. i 6.2.1.1. izvještaja:

Manje su iskazani troškovi proizvodnih usluga za iznos od 437.049 KM i nekretnine odnosno građevinski objekti u pripremi za iznos od 1.273.399 KM, jer nije izvršeno adekvatno evidentiranje troškova i ulaganja u građevinske objekte u periodu kojem pripadaju, što nije u skladu sa načelom nastanka poslovnog događaja.

Zbog neevidentiranja naprijed navedenih rashoda i ulaganja u građevinske objekte u periodu kojem pripadaju manje su iskazane obaveze iz poslovanja za dobavljače u zemlji za iznos od 1.946.907 KM, gubitak tekuće godine za iznos od 437.049 KM i neraspoređeni dobitak ranijih godina za iznos od 459.423 KM, dok su obaveze za PDV više iskazane u iznosu od 170.579 KM.

Kao što je navedeno pod tačkom 6.2.1.2. izvještaja:

Stalna sredstva i sredstva obustavljenog poslovanja namijenjena prodaji i neraspoređeni dobitak ranijih godina manje su iskazani za iznos od 525.303 KM, dok je vanbilansna evidencija iskazana više za pomenuti iznos, jer stalno sredstvo transformator namijenjen prodaji nije evidentiran u skladu sa članom 12. stav (6) Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike i MSFI 5 – Stalna imovina koja se drži za prodaju i prestanak poslovanja.

Aktivna vremenska razgraničenja su više iskazana za iznos od 2.703.697 KM, dok su dugoročni finansijski plasmani manje iskazani za isti iznos, jer evidentiranje pozajmice odnosno avansne uplate prema Opštini Bileća, nije izvršeno u skladu sa članom 6. stav (15) Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike.

Vremenska neograničenost poslovanja

U Napomenama uz finansijske izvještaje objelodanjeno je da su finansijski izvještaji sastavljeni pod pretpostavkom da će Preduzeće nastaviti svoje poslovanje u skladu sa načelom stalnosti poslovanja. U napomenama je navedeno da je cilj Preduzeća da zadrži sposobnost da nastavi sa svojim poslovanjem u neograničenom periodu u predvidivoj budućnosti, kako bi očuvalo optimalnu strukturu kapitala, smanji troškove kapitala, a vlasnicima obezbijedi prinos na kapital.

Ključna pitanja revizije

Ključna pitanja revizije su ona pitanja koja po našem profesionalnom mišljenju, su bila najznačajnija u vršenju revizije finansijskih izvještaja za godinu koja se završava na dan 31. decembar 2019. godine. Ova pitanja smo razmotrili u okviru revizije finansijskih izvještaja kao cjeline, a u formiranju našeg mišljenja ne dajemo odvojeno mišljenje o tim pitanjima. Osim pitanja opisanih u pasusu Osnov za mišljenje sa rezervom nema drugih pitanja koja treba objaviti u izvještaju o reviziji.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Direktor Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje je odgovoran za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Ova odgovornost obuhvata: osmišljavanje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare i greške; odgovarajuća objelodanjivanja relevantnih informacija u Napomenama uz finansijske izvještaje; odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvenih procjena koje su primjerene datim okolnostima i nadzor nad procesom izvještavanja. Pri izradi finansijskih izvještaja rukovodstvo je odgovorno da procijeni stalnost poslovanja i da objelodani pitanja vezana za vremensku neograničenost poslovanja.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naš cilj je da steknemo razumno uvjerenje o tome da finansijski izvještaji, kao cjelina, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze uzrokovane prevarom ili greškom, kao i da sačinimo i objavimo revizijski izvještaj, koji sadrži naše mišljenje. Razumno uvjerenje predstavlja visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija, koja je izvršena u skladu sa ISSAI standardima revizije uvijek otkriti materijalno značajne pogrešne iskaze kada oni postoje.

Pogrešni iskazi mogu nastati kao posljedica prevare ili greške i smatraju se materijalno značajnim ako, pojedinačno ili zajedno, mogu uticati na ekonomske odluke korisnika koje se donose na osnovu finansijskih izvještaja.

Zbog činjenice da se revizija provodi provjerom na bazi uzorka i da u sistemu internih kontrola i računovodstvenom sistemu postoje inherentna ograničenja, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške ostanu neotkrivene.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizijskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima datim u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka je zasnovan na revizijskom prosuđivanju i profesionalnom skepticizmu, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalih usljed prevare i greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizijskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika utemeljenih na vremenskoj neograničenosti poslovanja i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja.

Izjavljujemo da smo postupili u skladu sa relevantnim etičkim zahtjevima u vezi sa nezavisnošću. Ostvarili smo komunikaciju sa odgovornim licima subjekta revizije u vezi sa planiranim obimom i vremenskim rasporedom revizije, ključnim revizijskim pitanjima i drugim važnim pitanjima i značajnim nalazima revizije, uključujući značajne nedostatke u sistemu internih kontrola, koji se mogu identifikovati tokom revizije.

Banja Luka, 10.12.2020. godine

Glavni revizor

Jovo Radukić, s.r.

II IZVJEŠTAJ GLAVNOG REVIZORA

Izvještaj o reviziji usklađenosti

Mišljenje sa rezervom

Uz reviziju finansijskih izvještaja Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje za 2019. godinu, izvršili smo reviziju usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija iskazanih u finansijskim izvještajima sa značajnim zakonskim i drugim propisima.

Po našem mišljenju, osim za navedeno u pasusu Osnov za mišljenje sa rezervom, aktivnosti, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskim izvještajima Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje za 2019. godinu su, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa propisima kojima su regulisane.

Osnov za mišljenje sa rezervom

Reviziju usklađenosti smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji javnog sektora Republike Srpske i ISSAI 4000 – Standard za reviziju usklađenosti.

Vjerujemo da su pribavljeni revizijski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnov za naše mišljenje o usklađenosti aktivnosti, finansijskih transakcija i informacija iskazanih u finansijskim izvještajima sa propisima kojima su regulisane.

Kao što je navedeno pod tačkom 4. izvještaja:

Nije proveden postupak javne nabavke za isticanje reklamnih panoa, a odabir provedenih postupaka javnih nabavki za održavanje i popravku službenih putničkih vozila, radova na rekonstrukciji i sanaciji objekta upravne zgrade, radova na uređenju pristupnih puteva i sanaciju puteva uz korito rijeke Trebišnjice, nije u skladu sa članom 6. i 15. stav (6) Zakona o javnim nabavkama.

Kod realizacije dijela ugovora o izvršenju posla, nisu poštovane odredbe koje se odnose na dostavu bankarske garancije za dobro izvršenje posla.

Odgovornost rukovodstva za usklađenost

Pored odgovornosti za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, direktor je takođe odgovoran da osigura da su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskim izvještajima u skladu sa propisima kojima su regulisane.

Odgovornost revizora za reviziju usklađenosti

Pored odgovornosti da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima, naša odgovornost podrazumijeva i izražavanje mišljenja o tome da li su aktivnosti, finansijske transakcije i informacije iskazane u finansijskim izvještajima, u svim materijalnim aspektima, u skladu sa propisima kojima su regulisane. Odgovornost revizora uključuje obavljanje procedura kako bi pribavili revizijske dokaze o tome da li je poslovanje Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje obuhvaćeno prema definisanim kriterijumima, usklađeno sa zakonskim i drugim propisima. Procedure podrazumijevaju procjenu rizika od značajnih neusklađenosti sa zakonima i propisima koji regulišu poslovanje Zavisnog preduzeća „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje.

Banja Luka, 10.12.2020. godine

Glavni revizor
Jovo Radukić, s.r.

III REZIME DATIH PREPORUKA

Preporuke vezane za finansijske izvještaje

Preporučuje se direktoru Preduzeća da obezbijedi da se:

- 1) provođenje popisa vrši u skladu sa odredbama Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza;
- 2) troškovi, imovina i obaveze evidentiraju u skladu sa načelom nastanka poslovnog događaja, odnosno u periodu kojem pripadaju;
- 3) postrojenja i oprema namijenjena prodaji i akontativno uplaćena sredstva evidentiraju u skladu sa odredbama Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike i sa zahtjevima međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja;
- 4) definiše status investicione imovine na osnovu koga bi se izvršila pravilna klasifikacija iste, kao i status uplaćenih sredstava prema Opštini Bileća;
- 5) u Napomenama uz finansijske izvještaje objelodanjuju informacije u skladu sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Preporuke vezane za usklađenost poslovanja

Preporučuje se direktoru Preduzeća da obezbijedi da se:

- 1) donesu interna akta shodno dijelu odredbi Zakona o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske i u skladu sa drugom važećom zakonskom i podzakonskom regulativom i da se ista primjenjuju;
- 2) koeficijenti za obračun plata u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji definišu sa porezom na dohodak u skladu sa članom 271b. Zakona o radu;
- 3) vrši podnošenje zahtjeva za ostvarivanje prava na refundaciju naknade neto plate za vrijeme privremene nesposobnosti za rad u skladu sa članom 31-33 Zakona o zdravstvenom osiguranju;
- 4) nabavke roba, usluga i radova vrše u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, a ugovori o izvršenju posla realizuju u skladu sa odredbama istog.

IV KRITERIJUMI ZA REVIZIJU USKLAĐENOSTI

- Zakon o javnim nabavkama,
- Zakon o radu,
- Zakon o doprinosima,
- Zakon o porezu na dohodak,
- Zakon o električnoj energiji,
- Zakon o koncesijama,
- Zakon o porezu na dobit,
- Zakon o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj,
- Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske,
- Zakona o zdravstvenom osiguranju,
- Zakona o privrednim društvima,
- Kolektivni ugovor Mješovitog holdinga "Elektroprivreda Republike Srpske", septembar 2017. godine,
- Pravilnik o uslovima, načinu obavještanja, obračunavanju i uplati doprinosa,
- Pravilnik o postupku i načinu ostvarivanja prava na oslobođanje i umanjenje poreske osnovice poreza na dohodak,
- Pravilnik o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima Preduzeća,
- Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta,
- Uredba o naknadama za službena putovanja u zemlji i inostranstvu za zaposlene u javnom sektoru Republike Srpske,
- Uputstvo o objavi osnovnih elemenata ugovora i izmjena ugovora,
- Uputstvo o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja sistema finansijskog upravljanja i kontrole.

V **IZVJEŠTAJ O PROVEDENOJ REVIZIJI (NALAZI)**

1. **Uvod**

Zavisno preduzeće „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje (u daljem tekstu: Preduzeće) osnovano je Odlukom Javnog preduzeća „Elektroprivreda Republike Srpske“ od 19.08.1992. godine.

Preduzeće je upisano u registar privrednih organizacija kod Osnovnog suda u Trebinju. U skladu sa rješenjem Preduzeće je registrovano za obavljanje djelatnosti proizvodnje hidroelektrične energije, ispitivanje terena bušenjem i sondiranjem, izgradnja hidrograđevinskih i drugih objekata, elektroinstalacioni i ostali građevinski instalacioni radovi, slatkovodna akvakultura, izgradnja vodova za električnu struju i telekomunikacije i postavljanje električnih instalacija i opreme, izrada tehničke, investicione i druge dokumentacije i dr.

Rješenjem Osnovnog suda u Trebinju od 18.04.2007. godine izvršena je promjena strukture kapitala i statusna promjena oblika organizovanja Preduzeća, kojom je Javno preduzeće prešlo u akcionarsko društvo, a Rješenjem Okružnog privrednog suda Trebinje od 21.08.2012. godine izvršena je promjena naziva društva u Mješoviti holding „Elektroprivreda Republike Srpske“- Matično preduzeće a.d. Trebinje, Zavisno preduzeće „Hidroelektrane na Trebišnjici“ a.d. Trebinje.

Preduzeće posluje u okviru Mješovitog holdinga „Elektroprivreda Republike Srpske“ a.d. Trebinje (u daljem tekstu: Holding). Osnovna djelatnost Preduzeća je proizvodnja električne energije.

Organi Preduzeća su Skupština, nadzorni odbor i uprava (menadžment). Nadzorni odbor se sastoji od pet članova, a Upravu preduzeća čine direktor i tri izvršna direktora.

Dana 19.04.2011. godine Mješoviti Holding „Elektroprivreda Republike Srpske“, Trebinje, matično preduzeće a.d. Trebinje, je sa Preduzećem potpisalo Ugovor o osnivanju društva „Hidroelektrana Dabar“ d.o.o. Trebinje, za proizvodnju i prodaju električne energije. Od 2016. godine Preduzeće je postalo 100% vlasnik „Hidroelektrana Dabar“ d.o.o. Trebinje.

Revizijom su obuhvaćeni finansijski izvještaji Preduzeća za 2019. godinu.

Na Nacrt izvještaja o provedenoj finansijskoj reviziji Preduzeća za period 01.01-31.12.2019. godine, nije bilo primjedbi.

Preporuke date u ovom izvještaju, u cilju njihovog naglašavanja, boldovane su i pisane italic slovima.

2. **Provođenje preporuka iz prethodnog izvještaja**

Glavna služba za reviziju javnog sektora Republike Srpske prvi put je angažovana na provođenju finansijske revizije Preduzeća.

3. **Zaključak o funkcionisanju sistema internih kontrola**

Osnovi unutrašnje organizacije definisani su Statutom i u skladu sa djelatnošću Preduzeća definisana je makro organizacija.

Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta u Preduzeću definisana je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta (donesen je 2018. godine, a u 2019. godini imao je 19 izmjena i dopuna), kojim su sistematizovana 503 radna mjesta za 852 izvršioca. Na dan 31.12.2019. godine u radnom odnosu nalazilo se 706 izvršilaca, od čega je 671 izvršilac zaposlen na neodređeno vrijeme, 27 izvršilaca na određeno vrijeme, dva pripravnika i šest radnika kojima miruju prava iz radnog odnosa.

U radni odnos tokom 2019. godine primljeno je 47 radnika na neodređeno vrijeme, a radni odnos je prestao za 47 radnika.

Pravilnikom o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima od 02.12.2011. godine (navedeni pravilnik nije usaglašen sa zakonskim i internim aktima Preduzeća obzirom da je od donošenja navedenog akta došlo do izmjena relevantnih propisa, npr. Zakona o javnim nabavkama, Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske i dr.) definisani su kontrolno okruženje, administrativni i računovodstveni kontrolni postupci, postupci procjene rizika, postupci informisanja i nadgledanja.

U funkcionisanju sistema internih kontrola Preduzeća postoje nedostaci, a revizijom je utvrđeno sljedeće:

- koeficijenti za obračun plata koji su u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta definisani za svako radno mjesto, ne sadrže porez na dohodak, što nije u skladu sa članom 271b. Zakona o radu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 1/16 i 66/18),
- nije donesena odluka o vrstama i statusu vitalnih rezervnih dijelova, prema odredbama članom 24. stav (4) Pravilnika o računovodstvenim politikama MH „Elektroprivreda Republike Srpske“. Ista je donesena u toku revizije,
- na blagajničkoj dokumentaciji nisu u potpunosti provedeni interni kontrolni postupci, prema odredbama člana 13. Pravilnika o internim kontrolama i internim kontrolnim postupcima (izvještaje i naloge blagajne potpisivao je samo blagajnik),
- Preduzeće u 2019. i ranijim godinama zahtjeve za ostvarivanje prava na refundaciju naknade neto plate za vrijeme privremene nesposobnosti za rad prema Fondu zdravstvene zaštite Republike Srpske nije podnosilo, što nije u skladu sa članom 31-33 Zakona o zdravstvenom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 18/99,70/01,51/03,57/03, 17/08,106/09,110/16 i 94/19).

Postupak nadgledanja provođenja internih kontrolnih postupaka prema Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta vrši interna revizija, sistematizovana kao odjeljenje.

Odbor za reviziju je usvojio Strateški plan interne revizije za period 2019 - 2021. godine, a u maju 2019. godine Godišnju studiju rizika i Plan rada interne revizije za 2019. godinu.

Na osnovu odredbi Zakona o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 91/15) i Uputstva o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja sistema finansijskog upravljanja i kontrole („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 99/17), Preduzeće je imenovalo odgovorno lice koje je zaduženo za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (u proceduri je formiranje tima koji će se baviti istim aktivnostima) i donijelo:

- Plan uspostavljanja finansijskog upravljanja i kontrole;
- Izjavu o misiji, viziji i ciljevima;
- Godišnji plan rada za uspostavljanje i razvoj sistema finansijskog upravljanja i kontrole, polugodišnje i godišnje izvještaje o sprovođenju planiranih aktivnosti na uspostavljanju i razvoju navedenog sistema, kao i Izjave u vezi sa dostignutim stepenom razvoja sistema internih finansijskih kontrola i planiranim mjerama za uspostavljanje nedostignutog nivoa razvoja ovog sistema.

Preduzeće nije uredilo sistem internih kontrola u potpunosti prema odredbama navedenog zakona i uputstva, jer nije donijelo knjigu procesa (nije izvršen ni popis procesa), registar rizika, strategiju upravljanja rizicima i metodologiju za sprovođenje plana za uspostavljanje i razvoj sistema finansijskog upravljanja i kontrola. Nisu procijenjeni rizici za srednjoročne i operativne ciljeve. Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Preduzeću nisu definisane obaveze rukovodilaca na svim nivoima za uspostavljanje, razvoj i provođenje sistema finansijskog upravljanja i kontrola.

Dio procesa i procedura kao i analiza rizika za sektore i službe dijelimično je obuhvaćen ISO - standardizacijom preduzeća (9001,14001,27001 i 45001), a sertifikacija se vrši od 2008. godine uz kontinuirane provjere usaglašenosti dokumentacije i efektivnosti sistema menadžmenta sa zahtjevima standarda.

Popis imovine i obaveza u Preduzeću na dan 31.12.2019. godine nije u potpunosti organizovan i izvršen u skladu sa Pravilnikom o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 45/16) – u daljem tekstu: Pravilnik o popisu, jer:

- prije popisa nije u potpunosti izvršeno usaglašavanje potraživanja i obaveza sa dužnicima i povjeriocima, kako je definisano članom 18. Zakona o računovodstvu i reviziji Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 94/15), a u Izvještaju komisije nadležne za popis potraživanja od kupaca i obaveza prema dobavljačima nisu navedeni podaci o neusaglašenim potraživanjima i obavezama sa opisom razloga zbog kojih usaglašavanje nije izvršeno, što nije u skladu sa članom 45. i 55. Pravilnika o popisu imovine i obaveza Preduzeća,
- u izvještajima popisnih komisija i centralne popisne komisije za dio popisane nefinansijske imovine u stalnim sredstvima, uporedni pregled stanja po popisu i knjigovodstvenog stanja nije pravilno prezentovan (kao stanje po popisu navodi se „stvarno stanje sa rashodom imovine prije popisa“, a kao knjigovodstveno stanje na dan 31.12.2019. godine, uzeto je stanje po knjigama pogrešno umanjeno za vrijednost rashoda - komisija samo daje prijedlog imovine za rashod, a o prihvatanju istog odlučuje Nadzorni odbor), što nije u skladu sa članom 20. stav (3) Pravilnika o popisu,
- za dio imovine (zgrade i objekti, poslovni prostori, putna infrastruktura), nije dokumentovano da je izvršen stvarni popis (uvidom na licu mjesta prema lokaciji i namjeni), već je stanje preuzeto iz pomoćne evidencije nefinansijske imovine u stalnim sredstvima, što nije u skladu sa članom 29, 31 i 32. Pravilnika o popisu imovine i obaveza preduzeća,
- za određene stavke tekuće imovine i obaveza popis nije izvršen analitički (npr. ostali dugoročni i kratkoročni plasmani, potraživanja od zaposlenih, dugoročni finansijski krediti za osnovna sredstva, druge obaveze i dr.), već su samo popisana salda konta. Izvještaj centralne popisne komisije nije usaglašen sa Izvještajem komisije za popis dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana, gotovine i ekvivalenta gotovine i avansa za obrtna sredstva, u dijelu koji se odnosi na popis potraživanja po osnovu više plaćenih direktnih poreza i obaveza za zarade i naknade zarada,
- dio istovrsnih objekata koji predstavljaju zasebne cjeline i nalaze se na različitim lokacijama, popisani su kao jedan objekat (npr. vodomjerni profili na rijeci Zalomci), kako se i vodi u pomoćnoj evidenciji,,
- nije popisana sva imovina preduzeća koja se nalazi kod drugih pravnih lica (energetski transformator), a za dio popisano zemljište popis nije izvršen na osnovu vlasničke dokumentacije i za isto nije naveden opis parcele i njena površina (u izvještaju o popisu zemljišta navedena je samo njegova vrijednost, a u prilogu izvještaja data je lista sa nazivom katastarskih opština, odnosno brojevima katastarskih čestica bez navođenja opisa o kom zemljištu se radi i koja je njegova površina).

Uspostavljeni sistem internih kontrola nije funkcionisao na način da je u potpunosti obezbijedio istinito i fer izvještavanje i usklađenost sa važećim zakonima i propisima.

Preporučuje se direktoru Preduzeća da obezbijedi da se:

- **donesu interna akta shodno Zakonu o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske,**

- **koeficijenti za obračun plata u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji definišu sa porezom na dohodak u skladu sa članom 271b. Zakona o radu,**
- **vrši podnošenje zahtjeva za ostvarivanje prava na refundaciju naknade neto plate za vrijeme privremene nesposobnosti za rad u skladu sa članom 31-33. Zakona o zdravstvenom osiguranju,**
- **provođenje popisa vrši u skladu sa odredbama Pravilnika o načinu i rokovima vršenja popisa i usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem imovine i obaveza.**

4. Nabavke

Privremena Odluka o usvajanju Plana javnih nabavki za 2019. godinu donesena je 05.02.2019. godine, a u okviru Plana poslovanja od 18.02.2019. godine od strane skupštine akcionara usvojen je i Plan javnih nabavki. Rebalans plana je izvršen 17.12.2019. godine, takođe u okviru Rebalansa plana poslovanja. Rebalansom plana, nabavke roba, usluga i radova za 2019. godinu planirano je 466 postupaka u ukupnoj vrijednosti od 28.130.716 KM (iznosi navedeni u ovoj tački izvještaja su bez uključenog PDV-a), a obuhvata nabavke za tekuće poslovanje, roba (1.972.223 KM), usluga (5.029.650 KM, od čega se na javnu nabavku bankarskih usluga odnosi iznos od 3.014.509 KM), radova (885.843 KM) i za investicije (20.243.000 KM).

U 2019. godini po rebalansu plana javnih nabavki za 2019. godinu započeti su postupci javnih nabavki u ukupnoj vrijednosti od 19.052.653 KM, od čega su u 2019. godini zaključeni ugovori u vrijednosti od 15.787.845 KM. Nabavke iz Rebalansa plana ukupne vrijednosti od 9.078.063 KM nisu pokrenute tokom 2019. godine.

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 39/14), u daljem tekstu: Zakon, Preduzeće je u toku 2019. godine provelo 266 postupaka javnih nabavki ukupne vrijednosti od 15.787.845 KM.

Revizijskim ispitivanjem obuhvaćene su nabavke u vrijednosti od 12.955.329 KM (75% od vrijednosti ukupno realizovanih nabavki u 2019. godini) i utvrđeno je sljedeće:

- Tenderska dokumentacija za nabavku ultrazvučnih i georadarskih istražnih radova na tijelu brane u Grnčarevu ne sadrži odredbe vezane za grupu ponuđača (pravni akt o udruživanju u grupu, način ocjene ispunjenosti kvalifikacionih uslova i dr.), što nije u skladu sa članom 3. stav (2) pod e) Uputstva za pripremu modela tenderske dokumentacije i ponuda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 90/14),
- za nabavku „izgradnja mosta preko rijeke Trebišnjice“ definisan je rok realizacije od 730 dana od dana uvođenja izvođača u posao, a radovi na izgradnji mosta ni nakon 400 dana od zaključenja ugovora nisu otpočeli, jer ugovorni organ nije riješio imovinsko-pravne odnose na parceli na kojoj se planira izgradnja mosta, a samim tim nije obezbijedena ni građevinska dozvola,
- za javnu nabavku provedenu putem otvorenog postupka „nadvišenje saobraćajnice uz Čatovića krak - II faza“ (ugovorena vrijednost radova je 159.998 KM), izvođač radova je zaključio ugovor sa podizvođačem za dio radova, a da prethodno nije o istom pismenim putem upoznao investitora i tražio njegovu saglasnost, niti je u obrascu ponude naveo da ima namjeru sklapati podugovor sa trećom stranom, što nije u skladu sa tačkom 7.5.6. tenderske dokumentacije,
- Preduzeće je zaključilo ugovor sa ponuđačem za nabavku guma za putnički i teretni program (88.517 KM) čija je ponuda znatno veća od obezbijedenih sredstava za predmetnu nabavku odnosno procjenjene vrijednosti od 50.000 KM, što nije u skladu sa članom 69. stav (2) pod e) Zakona,
- Preduzeće nije provelo javnu nabavku reklamnih usluga (isticanje reklamnih panoa) u vrijednosti od 143.098 KM, što nije u skladu sa članom 6. Zakona,

- za 19 nabavki provedenih putem direktnog sporazuma u ukupnoj vrijednosti od 84.358 KM (održavanje i popravka službenih putničkih vozila, nabavka radova na rekonstrukciji i sanaciji objekta upravne zgrade Preduzeća i nabavka konsultantskih usluga), kao i nabavke provedene putem konkurentskog zahtjeva za dostavljanje ponuda (nabavka radova na uređenju pristupnih puteva uz korito rijeke Trebišnjice i sanaciju puteva uz korito rijeke Trebišnjice u iznosi od 98.257 KM) izvršeno je dijeljenje nabavki, što nije u skladu sa članom 15. stav (6) Zakona,
- za dio potpisanih ugovora ili za ugovore kojima je produžen rok za izvođenje radova, izvođači nisu dostavili bankarske garancije za dobro izvršenje posla, što nije u skladu sa tenderskom dokumentacijom, kao i potpisanim ugovorima,
- Ugovorni organ nije na svojoj internet stranici objavio osnovne elemente ugovora zaključenih nakon provođenja procedura javnih nabavki putem direktnog sporazuma, a za ostale procedure javnih nabavki nisu vršena ažuriranja objava zaključenih ugovora (nisu objavljeni podaci koji se odnose na datum potpune realizacije ugovora i ukupna utrošena sredstva), što nije u skladu sa članom 2, 3. stav (1) pod j) i članom 4. Uputstva o objavi osnovnih elemenata ugovora i izmjena ugovora („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 56/15),
- za javne nabavke koje su provedene procedurom konkurentskog zahtjeva, zahtjev za ponudu nije poslat na tri adrese potencijalnih ponuđača, što nije u skladu sa članom 88. stav (1) Zakona.

Preporučuje se direktoru Preduzeća da obezbijedi da se:

- **nabavke roba, usluga i radova vrše u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama uz primjenu odgovarajućeg postupka javne nabavke (član 15. stav 6.), prihvatanje ponuda ako su objezbježena sredstva (član 69. stav 2. pod e.), dostavljanje konkurentskog zahtjeva za dostavljanje ponuda na tri adrese (član 88. stav 1.) i obavezno provođenje procedura za sve nabavke (član 6.),**
- **tenderska dokumentacija sačinjava u skladu sa članom 3. stav (2) pod e) Uputstva za pripremu modela tenderske dokumentacije i ponuda,**
- **provode odredbe ugovora o izvršenju poslova u dijelu koji se odnosi na rokove izvršenja, dostavljanje bankarske garancije i podugovaranje.**

5. Priprema i donošenje plana poslovanja i finansijskog plana

Smjernice za izradu trogodišnjeg plana poslovanja koje utvrđuje i donosi Uprava i Nadzorni odbor Holdinga definišu elektroenergetski bilans, prognozu uslova poslovanja, ključne pokazatelje izvršenja poslovne politike i termin usvajanja plana. Nakon usvajanja od strane Vlade Republike Srpske, Konsolidovani plan poslovanja dostavljen je zavisnim preduzećima na usaglašavanje pojedinačnih planova i konačno usvajanje. Plan poslovanja Preduzeća za 2019. godinu usvojio je Nadzorni odbor 18.02.2019. godine. Planirani su, proizvodnja električne energije od 1.052 GWh, ukupni prihodi od 56.853.000 KM, ukupni rashodi od 54.353.000 KM, dobitak od 2.500.000 KM, prodajna cijena od 4,86 pf/kWh i cijena koštanja od 5,16 pf/kWh.

Na bazi šestomjesečnih pokazatelja i realne procjene za drugo polugodište Vlada Republike Srpske je na sjednici od 24.10.2019. godine na prijedlog Nadzornog odbora Holdinga usvojila Rebalans elektroenergetskog bilansa za 2019. godinu. Rebalans plana poslovanja Preduzeća usklađen je sa Konsolidovanim planom poslovanja Holdinga za 2019. godinu.

Rebalans plana poslovanja Preduzeća za 2019. godinu usvojio je Nadzorni odbor 22.11.2019. godine. Planirani su, proizvodnja električne energije od 711,48 GWh sa vjerovatnoćom od 70% hidrologije, ukupni prihodi od 40.542.845 KM, ukupni rashodi od 54.226.308 KM, gubitak od 13.683.463 KM, prodajna cijena od 5,34 pf/kWh i cijena koštanja od 7,62 pf/kWh.

Revizijom nisu utvrđene neusklađenosti u odnosu na regulativu koja definiše proces pripreme i donošenje plana poslovanja i finansijskog plana.

6. Finansijski izvještaji

Finansijski izvještaji Preduzeća prikazani su u formatu koji je propisan Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih izvještaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 63/16) pripremljenim i prezentovanim u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja u Republici Srpskoj.

Izvještaj o poslovanju za 2019. godinu usvojio je Nadzorni odbor Preduzeća na sjednici od 03.11.2020. godine. Ukupno ostvarena proizvodnja sistema „Hidroelektrane na Trebišnjici“ u 2019. godini iznosi 691 GWh čime je Rebalans plana proizvodnje za 2019. godinu ispunjen sa 97%. Ostvareni su ukupni prihodi od 41.908.179 KM koji su za 3% viši od rebalansom planiranih i ukupni rashodi od 52.396.883 KM, što je 3% niže od planiranih.

6.1. Bilans uspjeha

Izvršenje Finansijskog plana Preduzeća za 2019. godinu iskazano je u obrascu Bilans uspjeha (Izvještaj o ukupnom rezultatu) i u istom su iskazani ukupni prihodi od 41.908.179 KM i niži su za 3% u odnosu na planirane prihode, ukupni rashodi su iskazani u iznosu od 52.396.185 KM i viši su za 3% u odnosu na planirane rashode, a neto gubitak tekuće godine iskazan je u iznosu od 13.067.475 KM i niži je za 5% u odnosu na planirani gubitak.

6.1.1. Prihodi

Ukupni prihodi su iskazani u iznosu od 41.908.179 KM i uglavnom se odnose na poslovne prihode.

Poslovni prihodi iskazani su u iznosu od 39.096.929 KM i najvećim dijelom se odnose na prihode od prodaje učinaka i ostale poslovne prihode.

Prihodi od prodaje učinaka i roba su iskazani po osnovu prodaje električne energije povezanim pravnim licima u iznosu od 37.063.989 KM, od kojih se 61.560 KM odnosi na pomoćne usluge.

Prodaja električne energije vrši se Holdingu po cijenama i tarifama utvrđenim od strane Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske i Državne regulatorne komisije za električnu energiju Bosne i Hercegovine, koji istu prodaje elektrodistributivnim preduzećima, Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine, kvalifikovanim kupcima, nezavisnim trgovcima ili izvozi. U odnosu na prošlu godinu prihod od prodaje električne energije manji je za 45%.

Ostali poslovni prihodi u iznosu od 2.032.940 KM najvećim dijelom se odnose na prihode od sekundarne i tercijalne regulacije od 1.268.744 KM (pojam sekundarne i tercijalne regulacije, odnosno prihoda po osnovu pruženih usluga rezerve kapaciteta regulisan je Procedurama za pomoćne usluge koje je objavio Nezavisni operator sistema u Bosni i Hercegovini u junu 2017. godine), prihode od aktiviranja sopstvenih učinaka od 295.978 KM (uglavnom se odnose na izgradnju Tunela Fatničko polje - Akumulacija Bileća i to na vlastite učinke po osnovu radne snage i na vlastite učinke po osnovu utrošenog materijala i rezervnih dijelova), prihode od državnih institucija, Fondova od 234.644 KM i prihode od zakupa od 188.767 KM.

Finansijski prihodi su iskazani u iznosu od 38.506 KM, a čine ih prihodi od kamata, pozitivne kursne razlike i ostali finansijski prihodi.

Ostali prihodi iskazani su u iznosu od 2.722.466 KM. Najvećim dijelom se odnose na prihode od ukidanja rezervisanja po osnovu beneficija zaposlenih i sudskih sporova i diskonta kredita (2.698.734 KM) i dobitaka od prodaje (17.930 KM).

6.1.2. Rashodi

Ukupni rashodi su iskazani u iznosu od 52.396.883 KM, a odnose se na poslovne rashode, finansijske rashode i ostale rashode. Po nalazu revizije iskazani su manje za iznos od 437.049 KM.

Poslovni rashodi su iskazni u iznosu od 51.368.185 KM, a odnose se na troškove materijala, zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda, proizvodnih usluga, amortizacije i rezervisanja, nematerijalne i troškove poreza i doprinosa.

Troškovi materijala su iskazani u iznosu od 1.981.020 KM, a odnose se na troškove materijala (auto gume, htz oprema, sitan alat i inventar, rezervni dijelovi, kancelarijski materijal, materijala za održavanje i ostali materijal) u iznosu od 849.529 KM i goriva i energije u iznosu od 1.131.491 KM.

Troškovi zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda iskazani su u iznosu od 20.129.066 KM, a odnose se na troškove bruto zarada i bruto naknada zarada (15.767.533 KM) i ostalih ličnih rashoda (4.361.533 KM).

Troškovi bruto zarada i naknada zarada se odnose na bruto troškove zarada zaposlenim (11.110.675 KM), naknada zarada (4.576.600 KM), naknada za pet članova nadzornog odbora (42.462 KM) i naknada za tri člana odbora za reviziju (37.796 KM).

Ostali lični rashodi odnose se na troškove otpremnina za penziju (217.112 KM), otpremnina za raskid ugovora o radu (897.452 KM), jubilarnih nagrada (83.852 KM), pomoći u skladu sa propisima o radu (108.302 KM), zaposlenih na službenom putu (248.531 KM) i bruto ostalih ličnih rashoda (2.806.284 KM).

Troškovi bruto ostalih ličnih rashoda odnose se na naknade troškova prevoza zaposlenih na posao i sa posla (107.432 KM), regresa za godišnji odmor (1.051.050 KM), komisija (38.392 KM), ugovora o djelu (30.675 KM), toplog obroka (1.522.408 KM) i ostalih rashoda (56.327 KM).

Kod obračuna troškova zarada, naknada zarada i ostalih isplata zaposlenih primjenjivali su se Kolektivni ugovor od 13.9.2017. godine (zaključen na period od tri godine), Pravilnik o izuzetnom doprinosu zaposlenih i Pravilnik o utvrđivanju elemenata za ocjenu individualnog radnog učinka zaposlenih. Članom 81. stav (1) tačka 4) Kolektivnog ugovora definisano je „da radnik za rad praznikom ima pravo na naknadu osnovne plate, koju imaju i radnici koji ne rade (u iznosu od 100%), kao i pravo na plaćene efektivne sate uvećane za 50% po osnovu rada na dan praznika, što ukupno iznosi 250%“. Preduzeće obračunava osnovnu platu od 100% i uvećanje za 150%.

Kod obračuna navedenih troškova, revizijom je utvrđeno sljedeće:

- Pravilnikom o utvrđivanju elemenata za ocjenu individualnog radnog učinka definisani su elementi za ocjenu individualnog radnog učinka za uvećanje osnovne plate. Navedenu ocjenu vršili su rukovodioci u dokumentu „Iskaz rada“ unoseći procenat kojim se uvećava osnovna plata, bez dokumentovanja ispunjenosti navedenih elemenata,
- dnevnice za službeno putovanje u inostranstvo nisu obračunate od časa prelaska granice Bosne i Hercegovine, nego od početka putovanja, te obračun dnevnica nije izvršen prema odredbi člana 8. Uredbe o naknadama za službena putovanja u zemlji i inostranstvu za zaposlene u javnom sektoru Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 73/10).

Troškovi proizvodnih usluga iskazani su u iznosu od 6.749.733 KM, a po nalazu revizije iskazani su manje za iznos od 437.049 KM. Iskazani troškovi proizvodnih usluga se odnose na troškove fiksnih telefona (66.631 KM), mobilnih telefona (72.560 KM), poštanske (19.740 KM), ostalih transportnih usluga (105.010 KM), održavanja građevinskih objekata (533.687 KM), održavanja opreme (898.435 KM), održavanja automobila (28.251 KM), zakupa (37.387 KM), reklame i propagande (188.380 KM),

komunalnih usluga (60.768 KM), naknada na ime električne energije (3.838.967 KM), sekundarne i tercijalne regulacije (288.677 KM) i ostale troškove (611.240 KM).

Revizijom je utvrđeno da troškovi proizvodnih usluga nisu evidentirani u periodu kojem pripadaju, što nije u skladu sa načelom nastanka poslovnog događaja, a odnose se na sljedeće:

- troškovi održavanja građevinskih objekata su po nalazu revizije više iskazani za iznos od 65.880 KM, jer su troškovi iz 2018. godine evidentirani u 2019. godini, a odnose se na radove na sanaciji odrona u desnom boku brane Grančarevo (26.700 KM), građevinsko održavanje postojećih mjernih profila (24.686 KM) i sanaciju pomoćnog objekta na kruni brane HE Trebinje 1 (14.494 KM). Zbog navedenog više su iskazani gubitak tekuće godine (gubitak do visine kapitala) i neraspoređeni dobitak ranijih godina za iznose od 65.880 KM,
- troškovi naknada na ime električne energije po nalazu revizije manje su iskazani za iznos od 502.929 KM, jer je naknada za električnu energiju za decembar 2019. godine evidentirana u 2020. godini. Zbog navedenog manje su iskazani gubitak tekuće godine i dobavljači u zemlji za iznose od 502.929 KM.

Troškovi amortizacije iskazani su u iznosu od 15.839.319 KM, obračunati prema procijenjenom korisnom vijeku upotrebe pojedinih grupa nekretnina, postrojenja i opreme i nematerijalnih ulaganja i primijenjenih stopa za obračun amortizacije.

Troškovi rezervisanja su iskazani u iznosu od 33.746 KM, a evidentirani su na osnovu obračuna sadašnje vrijednosti otpremnina prilikom odlaska u penziju i jubilarnih nagrada na dan 31.12.2019. godine, koju je izvršio ovlašćeni aktuar.

Nematerijalni troškovi (bez poreza i doprinosa) su iskazani u iznosu od 2.927.240 KM, a odnose se na troškove revizije (40.206 KM), stručnog usavršavanja zaposlenih (263.357 KM), opštih i zajedničkih poslova koje obavlja MH „ERS“ Matično preduzeće a.d. Trebinje (1.111.369 KM), licenci za računarske programe (132.411 KM), ostalih neproizvodnih usluga (370.729 KM), reprezentacije (171.236 KM), premija osiguranja (44.717 KM), platnog prometa (45.328 KM), članarina (24.099 KM) i ostalih nematerijalnih troškova (723.788 KM).

Ostali nematerijalni troškovi odnose se na troškove sudskih taksi (20.895 KM), naknada za trgovanje akcijama (10.000 KM), izrade studije Analiza selektivnosti i koordinacije sistema zaštite na objektima (117.350 KM), usluge održavanja SAP sistema (214.844 KM), stipendije (146.430 KM) i ostalo (214.269 KM).

Troškovi poreza su iskazani u iznosu od 3.303.928 KM, a odnose se na naknadu za korišćenje voda (288.739 KM), naknadu za vodu za proizvodnju električne energije (420.506 KM), koncesionu naknadu za korišćenje elektroenergetskih objekata Trebinje i Bileća (1.942.266 KM), komunalnu naknadu (514.562 KM) i ostale poreze (137.855 KM).

Troškovi doprinosa su iskazani u iznosu od 404.133 KM odnose se na doprinos za zapošljavanje invalida (34.395 KM), regulacionu naknadu (168.321 KM), troškove naknada sindikatu (195.339 KM) i doprinos za beneficirani staž (6.078 KM).

Finansijski rashodi su iskazani u iznosu od 861.236 KM, a odnose se na rashode kamata povezanih pravnih lica za obračun diskonta po kreditu za kupovinu udjela u HE „Dabar“ za 2019. godinu (338.247 KM), kamata po kreditima u zemlji i inostranstvu (261.002 KM), kamata na neblagovremeno plaćanje javnih prihoda (103.139 KM) i ostale finansijske rashode (158.848 KM).

Ostali rashodi su iskazani u iznosu od 167.462 KM, a odnose se na gubitke po osnovu rashodovanja nekretnina, postrojenja i opreme (40.031 KM), rashode po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja (33.470 KM) i rashode po osnovu rashodovanja zaliha materijala i roba i ostalih rashoda (93.961 KM).

Preporučuje se direktoru Preduzeća da obezbijedi da se troškovi i obaveze evidentiraju u skladu sa načelom nastanka poslovnog događaja odnosno u periodu kojem pripadaju.

6.1.3. Finansijski rezultat

U Bilansu uspjeha iskazani su ukupni prihodi u iznosu od 41.908.179 KM, ukupni rashodi u iznosu od 52.396.883 KM, tekući odloženi porez na dobit u iznosu od 2.578.771 KM i neto gubitak perioda u iznosu od 13.067.475 KM. Po nalazu revizije neto gubitak perioda je iskazan u manjem iznosu za 437.049 KM (objašnjeno u tački 6.1.2. izvještaja).

6.2. Bilans stanja

6.2.1. Aktiva

Ukupna aktiva iskazana je u neto iznosu od 1.041.651 KM, a čine je poslovna i vanbilansna aktiva. Po nalazu revizije ukupna aktiva je iskazana manje za 1.273.399 KM.

Poslovna aktiva iskazana je u iznosu od 1.582.910.602 KM bruto vrijednosti, 611.478.902 KM ispravke vrijednosti i 971.431.700 KM neto vrijednosti.

Poslovnu aktivu čine stalna sredstva neto vrijednosti u iznosu od 965.887.961 KM i tekuća sredstva u neto iznosu od 5.543.739 KM.

6.2.1.1. Stalna sredstva

Stalna sredstva su iskazana u iznosu od 1.569.835.585 KM bruto vrijednosti, 603.947.624 KM ispravke vrijednosti i 965.887.961 KM neto vrijednosti. Iskazana stalna sredstva čine nematerijalna sredstva, nekretnine, postrojenja, oprema i investicione nekretnine, sredstva kulture, dugoročni finansijski plasmani i odložena poreska sredstva.

Nematerijalna sredstva iskazana su u iznosu od 30.966.512 KM bruto vrijednosti, 1.901.820 KM ispravke vrijednosti i 29.064.692 KM neto vrijednosti. Odnose se na koncesije, patente, licence i ostala prava (27.258.959 KM) i avanse (1.805.733 KM).

Nekretnine, postrojenja, oprema i investicione nekretnine iskazane su u iznosu od 1.419.455.122 KM bruto vrijednosti, 602.045.804 KM ispravke vrijednosti i 817.409.318 KM neto vrijednosti. Prema nalazu revizije nekretnine, postrojenja, oprema i investicione nekretnine su manje iskazane za iznos od 1.273.399 KM (objašnjeno u nastavku ove tačke u dijelu avansi, nekretnine, postrojenja, oprema i investicione nekretnine u pripremi).

Neto vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme čine zemljište (62.444.436 KM), građevinski objekti (642.746.938 KM), postrojenja i oprema (53.496.647 KM), investicione nekretnine (2.496.690 KM) i avansi i nekretnine, postrojenja, oprema i investicione nekretnine u pripremi (56.224.607 KM).

U okviru nekretnina postrojenja i opreme promjene u toku 2019. godine se odnose na nabavku nekretnina, postrojenja i opreme u iznosu od 5.656.092 KM, nematerijalnih ulaganja u iznosu od 300.112 KM i rashodovanje, odnosno otpis postrojenja i opreme bruto vrijednosti 318.012 KM, ispravke vrijednosti 277.980 KM i neto vrijednosti 40.032 KM.

Investicione nekretnine u iznosu od 2.496.690 KM najvećim dijelom se odnose na regulacioni i olimpijski bazen, bazen ribogojilišta, poslovni prostor u Beogradu i poslovni prostor u Trebinju koji je izdat u zakup. Prema usvojenoj računovodstvenoj politici, investicione nekretnine se odmjeravaju po fer vrijednosti, nakon početnog odmjeravanja po nabavnoj vrijednosti. Procjenu fer vrijednosti investicionih nekretnina izvršila je ovlašćena procjeniteljska kuća KPMG iz Beograda na kraju 2019. godine i konstatovala da nije došlo do promjene fer vrijednosti i da je ista jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti na dan 31.12.2019. godine.

Na investicionoj imovini evidentirani su olimpijski bazen „Banje“ u vrijednosti od 485.000 KM i rekreacioni bazen „Bregovi“ u vrijednosti od 565.525 KM. Izgradnju istih finansiralo je Preduzeće, koje vrši i finansiranje troškova održavanja bazena (npr. čuvanje, čišćenje i higijena objekta, organizovanje spasilačke službe), a na osnovu Ugovora za održavanje bazena sa JU „Bazeni“ Trebinje i troškovi održavanja su u 2019. godini iznosili 189.231 KM. Prihode od naplate ulaznica na bazenima evidentira JU „Bazeni“ Trebinje. Navedena imovina ne ispunjava kriterijume za priznavanje kao investiciona imovina, kako je definisano MRS 40- Investiciona imovina, paragraf 5, jer se ista ne drži u cilju ostvarivanja prihoda od zakupnine ili porasta vrijednosti kapitala ili i jednog i drugog).

Avansi, nekretnine, postrojenja, oprema i investicione nekretnine u pripremi iskazane su u iznosu od 56.224.607 KM, od čega se najveći dio odnosi na ekspropisano zemljište i ulaganja u izgradnju zatvorenog bazena od 8.660.246 KM, izgradnju sistema za navodnjavanje Mokrog Polja – vodozahvat Zubci od 2.632.730 KM, investicije u sklopu projekta „Gornji horizonti“ tj. u podsistem „Hidroelektrana Dabar“ d.o.o. Trebinje od 10.478.896 KM i izgradnju tunela Fatničko polje - akumulacija Bileća i kanala kroz Fatničko polje u sklopu podsistema „Hidroelektrana Bileća“ od 28.525.431 KM. Investicija „Nadogradnja mrežne infrastrukture“ koja je iskazana na sredstvima u pripremi u iznosu od 154.955 KM, okončana je 27.12.2019. godine kada je potvrđen prijem opreme i sistem pušten u rad (sačinjen je Zapisnik o prijemu sredstva i završetku radova, kao i Izvještaj nadzornog organa). Evidentiranje navedene investicije (istu je trebalo evidentirati na postrojenjima i opremi u upotrebi) nije izvršeno prema odredbama člana 4. stav (8) Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike („Službeni Glasnik Republike Srpske“, broj 106/15).

Iskazano stanje građevinskih objekta u pripremi manje je za iznos od 1.273.399 KM, jer u skladu sa načelom nastanka poslovnog događaja u 2019. godini, nisu evidentirane fakture za radove koji su izvedeni u 2019. godini za nabavku i ugradnju neophodnog materijala za radove na izgradnji sistema za navodnjavanje (269.992 KM) i za izgradnju tunela Fatničko polje (1.173.986 KM – od čega PDV iznosi 170.579 KM). Iste su evidentirane u 2020. godini. Zbog navedenog više su iskazane obaveze za PDV u iznosu od 170.579 KM, a manje obaveze iz poslovanja za iznos od 1.443.978 KM. U dostavljenim konfirmacijama sa 31.12.2019. godine dobavljači su potvrdili potraživanje od Preduzeća za navedene iznose.

Dugoročni finansijski plasmani iskazani su u iznosu od 112.052.277 KM. Odnose se na dugoročne kredite zaposlenima iz ranijih godina (81.277 KM) i učešće u kapitalu zavisnog pravnog lica, koncesionom privrednom društvu „Hidroelektrana Dabar“ d.o.o. Trebinje (111.971.000 KM).

Odložena poreska sredstva iskazana su u iznosu od 7.237.808 KM. Odložena poreska sredstva prema paragrafu 34 MRS 12 - Porez na dobit, priznaju se za prenošenje neiskorištenih poreskih gubitaka i neiskorištenih poreskih kredita u naredni period u mjeri u kojoj je vjerovatno da će postojati raspoloživi oporezivi dobitak za koji se mogu iskoristiti neiskorišteni poreski gubici.

Preporučuje se direktoru Preduzeća da obezbijedi da se:

- **donesu odgovarajuće odluke o statusu investicione imovine na osnovu kojih bi se izvršila pravilna klasifikacija iste,**
- **imovina i obaveze evidentiraju u skladu sa načelom nastanka poslovnog događaja i u periodu kojem pripadaju.**

6.2.1.2. Tekuća sredstva

Tekuća sredstva iskazana su u iznosu od 13.075.017 KM bruto vrijednosti, 7.531.278 KM ispravke vrijednosti i 5.543.739 KM neto vrijednosti. Čine ih zalihe materijala, kratkoročna

potraživanja, kratkoročni plasmani, gotovina i aktivna vremenska razgraničenja. Prema nalazu revizije tekuća sredstva su manje iskazana za iznos od 525.303 KM.

Zalihe materijala iskazane su u iznosu od 2.684.510 KM bruto vrijednosti, 686.262 ispravke vrijednosti i neto vrijednosti od 1.998.248 KM. Odnose se na zalihe materijala u skladištu i restoranu (1.254.636 KM), rezervnih dijelova (440.718 KM) i alata, inventara i HTZ opreme i autoguma (302.894 KM).

Obračun izlaza zaliha priznaje se po metodi prosječne ponderisane cijene, a ista se izračunava prilikom prijema svake naredne pošiljke. Pravilnikom o računovodstvenim politikama MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ (Prečišćen tekst) nije definisan način iskazivanja zaliha (auto gume, htz oprema i sitan alat i inventara) prilikom izdavanja iz skladišta u upotrebu do konačnog otpisa i isknjižavanja iz evidencija.

Stalna sredstva i sredstva obustavljenog poslovanja namijenjena prodaji nisu iskazana, a prema nalazu revizije ista iznose 525.303 KM.

Od 2010. godine energetski transformator 40/40/27 MVA naponskih nivoa 110+10x1,5%/21-10,5/36,75 KV (TS – tronamotni, bruto težine od 71 tonu) koji se nalazi u skladištu dobavljača „Minel-transformatori“ u stečaju Beograd, u preduzeću se vodi na poziciji oprema u pripremi u vrijednosti od 525.303 KM (vrijednost po ispostavljenoj drugoj privremenoj situaciji za stepen gotovosti sredstva od 89%, a ugovorena vrijednost po ugovoru iz 2010. godine iznosi 589.368 KM). Komisija koja je izvršila vanredni popis imovine Preduzeća u 2018. godini (predmet popisa je navedeno sredstvo) u svom zaključku je navela da transformator nema nikakvu namjenu i da se ne može privesti u predviđenu fazu namjene u preduzeću i da isti treba rashodovati, isknjižiti iz poslovnih knjiga preduzeća i oglasiti njegovu prodaju. U Izveštaju o procjeni transformatora od 06.12.2018. godine od strane komisije je utvrđena početna cijena u iznosu od 525.303 KM. Izveštaj komisije o vanrednom popisu je usvojen od strane Uprave i Nadzornog odbora, na osnovu čega je sredstvo isknjiženo iz poslovnih knjiga. Na početnu vrijednost od 525.303 KM, održane su dvije neuspjele licitacije, a u februaru 2019. godine oglašena je direktna prodaja (od dvije pristigle ponude povoljnija je glasila na iznos od 82.111 KM), koja je takođe poništena. Uprava preduzeća je donijela odluku da se navedeni transformator sa 31.12.2019. godine unese u poslovne knjige Preduzeća kroz vanbilansnu evidenciju, što nije u skladu sa članom 12. stav (6) i članom 62. Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike, kao i MSFI 5 – Stalna imovina koja se drži za prodaju i prestanak poslovanja. Po navedenom osnovu za iznos od 525.303 KM, precijenjena je vanbilansna evidencija, a potcijenjena postrojenja i oprema namijenjena prodaji, kao i neraspoređeni dobitak ranijih godina.

Nakon Dopune izvještaja o procjeni (broj 5231 od 08.09.2020. godine) komisija je procijenila da navedeno sredstvo kao sekundarna sirovina vrijedi 97.419 KM. Održane su još dvije neuspješne licitacije, a nakon prodaje izvršene putem direktne pogodbe sa ponuđačem je zaključen Ugovor o prodaji od 23.10.2020. godine u iznosu od 10.530 KM.

Kratkoročna potraživanja su iskazana u iznosu od 908.773 KM bruto vrijednosti, 804.336 KM ispravke vrijednosti i 104.437 KM neto vrijednosti, a najznačajna se odnose na potraživanja od kupaca u zemlji i inostranstvu od 174.808 KM (od čega sumnjiva i sporna potraživanja iznose 115.362 KM) i druga kratkoročna potraživanja od 733.823 KM (ispravka vrijednosti ovih potraživanja je izvršena u iznosu od 688.974 KM, tako da njihova neto vrijednost iznosi 44.849 KM).

Druga kratkoročna potraživanja se odnose na potraživanja iz specifičnih poslova od 11.776 KM, ostala potraživanja od 33.073 KM i potraživanja od državnih organa i organizacija, odnosno od Ministarstva finansija Republike Srpske od 688.974 KM za koja je u cijelosti izvršena ispravka vrijednosti.

Potraživanja od Ministarstva finansija nastala u 2010 i 2011. godini odnose se na potraživanja po osnovu akontativnih uplata naknade za potopljeno zemljište opštini Bileća

(za sanaciju posljedica štete od poplava iz 2010. godine u opštini Bileća). Prema preporuci iz Zaključaka Vlade Republike Srpske uplaćeno je 483.640 KM u 2010. godini i u 2011. godini 205.333 KM. U navedenim zaključcima je definisano da će Vlada Republike Srpske u narednom periodu obezbijediti povrat navedenih sredstava nakon raspodjele namjenskih sredstava izdvojenih za sanaciju šteta nastalih od poplava putem Ministarstva finansija (483.640 KM) i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske (205.333 KM). Navedena potraživanja nisu usaglašena sa Ministarstvom finansija, odnosno Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske koji po ovom osnovu (prema ovjerenim IOS-ima iz prethodnih godina) u svojim poslovnim knjigama nemaju evidentiranu obavezu.

Kratkoročni finansijski plasmani iskazani su u iznosu od 5.967.877 KM bruto vrijednosti, 5.899.196 KM ispravke vrijednosti i 68.681 KM neto vrijednosti. Najvećim dijelom čine ih kratkoročno oročeni depoziti koji na dan 31.12.2019. godine iznose 5.854.750 KM i to depozit kod "Bobar banke" a.d. u stečaju Bijeljina u iznosu od 1.919.059 KM i kratkoročni oročeni depozit kod "Banke Srpske" a.d. u stečaju Banja Luka u iznosu od 3.935.691 KM. Potraživanja su priznata u stečajnim postupcima otvorenim nad bankama.

Gotovina i gotovinski ekvivalenti iskazani su u iznosu od 546.297 KM bruto vrijednosti, 141.484 KM ispravke vrijednosti i 404.813 KM neto vrijednosti, a odnose na sredstva na žiro računima kod banaka u domaćoj valuti (74.685 KM) i stranoj valuti (9.148 KM), novčana sredstva izdvojena za investicije (320.246 KM), novčana sredstva čije je korišćenje ograničeno ili vrijednost umanjena (141.484 KM) i gotovinu u blagajni (734 KM). Sredstva na žiro računu u stranoj valuti na dan bilansiranja nisu obračunata po važećem kursu, prema odredbama MRS 21 - Efekti promjena deviznih kurseva, paragraf 23.

Aktivna vremenska razrančenja iskazana su u iznosu od 2.967.560 KM, a odnose se na unaprijed plaćene rashode (2.703.697 KM), obračunate prihode koji nisu fakturirani (11.700 KM) i ostala aktivna vremenska razrančenja od 252.163 KM.

Unaprijed plaćeni rashodi su evidentirani po osnovu:

- Sporazuma o akontativnoj uplati (1.000.000 KM) naknade za potopljeno zemljište u svrhu proizvodnje električne energije od 05.07.2019. godine, zaključenog između Preduzeća i opštine Bileća i
- avansne uplate naknade za potopljeno zemljište opštini Bileća na osnovu Odluke Skupštine akcionara Preduzeća iz 2015. godine u iznosu od 2.000.000 KM za servisiranje dijela duga za električnu energiju JP „Vodovod“ a.d. Bileća čiji je opština osnivač. U Odluci je definisano da će se avans, počev od 01.01.2016. godine, sukcesivno umanjivati za 10% od mjesečnih iznosa obaveze za naknadu za potopljeno zemljište do konačnog iskorištenja avansa. Sa 31.12.2019. godine izvršeno je pravljanje avansa u ukupnom iznosu od 296.303 KM.

Po nalazu revizije, evidentiranje navedenih pozajmica (akontativne uplate) koje se trebaju vratiti u skladu sa Sporazumom o akontativnoj uplati i Odlukom Skupštine akcionara Preduzeća, nije izvršeno u skladu sa članom 6. stav (15) Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike, čime su potcijenjeni ostali dugoročni finansijski plasmani, a precijenjeni ostali unaprijed plaćeni rashodi za iznos od 2.703.697 KM.

Po osnovu navedenog Sporazuma i Odluke u 2020. godini, do završetka ove revizije, nije bilo priliva sredstava.

Preporučuje se direktoru Preduzeća da obezbijedi da se postrojenja i oprema namijenjena prodaji evidentira u skladu sa članom 12. stav (6) Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike, kao i MSFI 5 – Stalna imovina koja se drži za prodaju i prestanak poslovanja, akontativno uplaćena sredstva evidentiraju u skladu sa članom 6. stav (15) navedenog pravilnika i definiše njihov status i način izmirenja.

6.2.2. Pasiva

Ukupna pasiva iskazana je u iznosu od 1.041.651.231 KM, a čine je poslovna i vanbilansna pasiva. Po nalazu revizije ukupna pasiva je manje iskazana za 1.273.399 KM (objašnjeno u tačkama 6.2.1.2., 6.2.2.1, i 6.2.2.3. izvještaja).

Poslovna pasiva iskazana je u iznosu od 971.431.700 KM, a čine je kapital, rezervisanja, odložene poreske obaveze i razgraničeni prihodi i obaveze.

6.2.2.1. Kapital

Kapital je iskazan u iznosu od 916.700.496 KM. Strukturu kapitala na dan 31.12.2019. godine čini osnovni kapital (388.737.496 KM), rezerve (169.679.234 KM), revalorizacione rezerve (317.131.434 KM) i neraspoređeni dobitak ranijih godina (54.220.026 KM), umanjen za gubitak tekuće godine do visine kapitala (13.067.475 KM).

Osnovni kapital čini akcijski kapital upisan u sudski registar i usaglašen je sa iskazanim kapitalom u poslovnim knjigama i ostali osnovni kapital.

Akcijiski kapital iskazan je u iznosu od 385.104.196 KM. Na osnovu odluke Vlade Republike Srpske od 24.02.2005. godine izvršena je promjena oblika organizovanja zavisnih državnih preduzeća u okviru Elektroprivrede Republike Srpske u akcionarska društva. Vlasnici su Holding 65%, vaučer ponuda 20%, Fond Penzijskog i invalidskog osiguranja Republike Srpske 10% i Fond za restituciju Republike Srpske 5%.

Ostali oblici osnovnog kapitala koji nisu obuhvaćeni iskazani su u iznosu od 3.573.081 KM, a odnose se na obračun diskonta na dugoročni kredit od povezanog pravnog lica za „Hidroelektranu Dabar“ od 19.01.2016. godine.

Rezerve Preduzeća su iskazane u iznosu od 169.679.234 KM, a čine ih zakonske rezerve (7.308.438 KM) i statutarne rezerve (162.370.796 KM). Statutarne rezerve, osim izdvajanja iz dobiti, većim dijelom su nastale od revalorizacije kapitala u ranijem periodu. Statutarne rezerve nastale od revalorizacije kapitala nisu formirane prema članu 231. Zakona o privrednim društvima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 127/08, 58/09, 100/11, 67/13 i 100/17), gdje je definisano da se statutarne rezerve formiraju isključivo iz dobiti.

Revalorizacione rezerve iskazane u iznosu od 317.131.434 KM formirane su od pozitivnih efekata procjene nekretnina, postrojenja, opreme i nematerijalnih ulaganja izvršenih na dan 31.12.2008. godine, 31.12.2011. godine i 31.12.2015. godine (posljednja procjena).

Neraspoređeni dobitak je iskazan u visini od 54.220.026 KM, a u cjelosti se odnosi na neraspoređeni dobitak ranijih godina. Po nalazu revizije isti je iskazan manje za iznos od 459.423 KM (objašnjeno u tačkama 6.1.2. i 6.2.1.2. izvještaja) Preduzeće je u 2019. godini, kao i prethodnih godina, izvršilo prenos ranije ostvarenih pozitivnih efekata revalorizacije za iznos obračunate amortizacije stalnih sredstava (kontinuirani) u iznosu od 2.446.851 KM u korist neraspoređenog dobitka ranijih godina umjesto neraspoređenog dobitka tekuće godine, a prema odredbama člana 25. stav (2) tačka 4) Pravilnika o kontnom okviru i sadržini računa u kontnom okviru za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike.

Gubitak do visine kapitala iskazan je u iznosu od 13.067.475 KM, a odnosi se na gubitak tekuće godine. Prema nalazu revizije iskazan je u manjem iznosu za 437.049 KM (objašnjeno u tački 6.1.2. izvještaja).

6.2.2.2. Rezervisanja, odložene poreske obaveze i razgraničeni prihodi

Rezervisanja, odložene poreske obaveze i razgraničeni prihodi iskazani su u iznosu od 24.476.359 KM. Odnose se na odložene poreske obaveze (14.890.241 KM), rezervisanja za (982.614 KM), ostala dugoročna rezervisanja iskazana po osnovu

procjene ishoda sudskih sporova koji se vode protiv Preduzeća (7.142.871 KM), i razgraničene prihode po osnovu primljenih donacija (1.460.633 KM – od čega po osnovu primljenih donacija od državnih organa 1.041.439 KM i svođenja kredita dobijenih po kamatnoj stopi nižoj od tržišne kamatne stope na fer vrijednost 419.194 KM).

Rezervisanja za naknade i beneficije zaposlenih odnosi se za otpremnine (769.947 KM) i jubilarne nagrade (217.667 KM), a po osnovu procjene ovlašćenog aktuara sa 31.12.2019. godine. Pravilnikom o računovodstvenim politikama MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ (Prečišćen tekst) nije definisan računovodstveni tretman kod ukidanja rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade po rješenjima donesenim u tekućoj godini.

Odložene poreske obaveze su iskazane po osnovu obračuna poreza na dobit po stopi od 10% na kumulativnu razliku između neto vrijednosti stalnih sredstava utvrđenih primjenom amortizacionih stopa prema usvojenoj računovodstvenoj procjeni i amortizacionih stopa u poreske svrhe.

Razgraničeni prihodi po osnovu primljenih državnih donacija evidentirani su u skladu sa MRS 20 – Računovodstvo državnih davanja i objelodanjivanje državne pomoći, a po osnovu dobijenih sredstava od Vlade Republike Srpske u skladu sa Ugovorom o prenosu sredstava finansijskog doprinosa za finansiranje Projekta sanacije hidroelektrane Trebinje od 30.12.2009. godine.

6.2.2.3. Obaveze

Obaveze su na dan 31.12.2019. godine iskazane u iznosu od 30.254.845 KM, a odnose se na dugoročne i kratkoročne obaveze. Po nalazu revizije iskazane su manje za 1.776.328 KM (kratkoročne obaveze).

Dugoročne obaveze su iskazane u iznosu od 15.358.764 KM, a odnose se na dugoročne kredite u zemlji i inostranstvu i dugoročni kredit uzet od povezanog pravnog lica.

Dugoročni kredit od povezanog pravnog lica koji na dan 31. decembra 2019. godine iznosi 6.970.541 KM odnosi se na dugoročni kredit od Matičnog preduzeća a.d. Trebinje, a po osnovu kupovine učešća u kapitalu društva HE „Dabar“ d.o.o. Trebinje. Obzirom da je Preduzeću odobreno odloženo plaćanje navedenih obaveza po uslovima koji su niži od tržišnih, rukovodstvo Preduzeća je izvršilo svođenje primljenog dugoročnog kredita od povezanog pravnog lica na njegovu fer tržišnu vrijednost (jer je isti odobren besamatno), pri čemu je korišćena prosječna tržišna kamatna stopa na slične dugoročne kredite (5,1%) i to do perioda koji se završava 30. juna 2030. godine. Preduzeće je izvršilo priznavanje svojih dugoročnih obaveza, koje su po uslovima nižim od tržišnih, po fer vrijednosti, a razliku između fer vrijednosti obaveza i vrijednosti obaveza prema ugovorenim uslovima, u iznosu od 3.573.081 KM, priznalo kao dio ostalog kapitala.

Dugoročni kredit u zemlji se odnosi na kredit uzet od „Komercijalne banke“ a.d. Banja Luka, a nedospijeli dio kredita iznosi 5.337.956 KM (kredit je uzet 2017. godine u iznosu od 10 miliona KM).

Dugoročni krediti u inostranstvu odnose se na kredit:

- od Međunarodne asocijacije za razvoj WB IDA 3534, Treći projekat za obnovu elektroenergetskog sistema (Power III) u iznosu od 5.804 KM,
- od Međunarodne organizacije za razvoj (IDA) 41970, Program ekonomske zajednice Jugoistočne Evrope, ECSEE u iznosu od 119.846 KM,
- od Kreditstalt Fur Wiederaufbau (KFW I) banke (266.667 KM), namijenjen za modernizaciju i rekonstrukciju postrojenja HET-1 po projektu POWER III – faza 1 i
- od Kreditstalt Fur Wiederaufbau (KFW I) banke (666.667 KM), namijenjen za modernizaciju i rekonstrukciju postrojenja HET-1 po projektu POWER III – faza 2.

Kratkoročne obaveze iskazane su u iznosu od 14.896.081 KM, a odnose se na dio dugoročnih obaveza koji dopijeva na plaćanje do godinu dana (2.930.612 KM), obaveze iz poslovanja (6.355.268 KM i to prema dobavljačima u zemlji 5.514.247 KM, dobavljačima - povezana pravna lica od 115.737 KM, dobavljačima u inostranstvu 247.338 KM i primljene avanse, depozite i kaucije od 477.946 KM), iz specifičnih poslova - Holding (414.977 KM), za zarade i naknade zarada (1.978.979 KM), druge obaveze (1.195.309 KM), za PDV (793.530 KM), za ostale poreze i doprinose i druge dažbine (1.224.248 KM) i pasivna vremenska razgraničenja (3.158 KM). Po nalazu revizije zbog neevidentiranja obaveza i troškova prema načelu nastanka poslovnog događaja u periodu kom pripadaju, kratkoročne obaveze su iskazane manje za iznos od 1.776.328 KM, i to manje su iskazane obaveze prema dobavljačima u zemlji za iznos od 1.946.807 KM, a više obaveze za PDV u iznosu od 170.579 KM (objašnjeno u tački 6.2.1.1 i 6.1.2. izvještaja).

Druge obaveze u iznosu od 1.143.605 KM odnose se na obaveze za neisplaćene dividende malim akcionarima za sve godine (2009-2015) u kojima je Preduzeće donijelo odluku o isplati dividendi na osnovu pozitivnog poslovanja.

Obaveza za zarade i naknade zarada odnose se na obaveze za bruto plate i naknade zaposlenima za decembar 2019. godine i poreze i doprinose za novembar 2019. godine.

Obaveze za ostale poreze i doprinose i druge dažbine u iznosu od 1.219.606 KM najvećim dijelom se odnose na obaveze za redovnu koncesionu naknadu za korišćenje elektroenergetskih objekata od 192.442 KM, naknadu za korišćenje i zagađenje voda od 156.495 KM i obaveze prema Fondu solidarnosti od 754.492 KM. Obaveze prema Fondu solidarnosti su evidentirane po osnovu Rješenja Poreske uprave Republike Srpske za glavnici duga od 565.147 KM (koja se odnosi na 50% vrijednosti neizmirene naknade za korišćenje hidro-energetskih objekata u svrhu proizvodnje električne energije koja se u periodu od 27.06.2014. godine do 07.03.2016. godine uplaćivala u Fond solidarnosti, a drugih 50% u korist jedinica lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalazi objekat) i obračunatu kamatu od 189.345 KM.

6.2.3. Vanbilansna evidencija

Vanbilansna aktiva i pasiva u Bilansu stanja iskazane su u iznosu od 70.219.531 KM, a po nalazu revizije iste su iskazane više za iznos od 525.303 KM (objašnjeno u tački 6.2.1.2. izvještaja). Najvećim dijelom se odnosi na evidenciju:

- primljenih sredstava obezbjeđenja, garancija od poslovnih partnera i banaka kao garancije izvršenja zaključenih ugovora u iznosu od 1.233.095 KM,
- internih odnosa u Holdingu prema procjeni sa 31.12.2004. godine u iznosu od 66.814.073 KM. Pomenutom Odlukom usvojen je Izvještaj o procjeni vrijednosti osnovnih sredstava i kapitala na dan 31.12.2004. godine, sa anuliranjem internih potraživanja i obaveza, što nema za posljedicu otpis eksternih potraživanja od kupaca,
- date garancije 719.707 KM (Reprogram duga prema Poreskoj upravi Republike Srpske) i
- energetski transformator 40/40/27 MVA u vrijednosti od 525.303 KM.

6.3. Bilans tokova gotovine

Bilans novčanih tokova sastavljen je u skladu sa Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih izvještaja za privredna društva, zadruge, druga pravna lica i preduzetnike, članovi 8 -10 i MRS 7 - Izvještaj o tokovima gotovine.

Ukupni prilivi gotovine iskazani su u iznosu od 75.584.584 KM, a odnose se na prilive gotovine iz poslovnih aktivnosti 75.547.405 KM i prilive gotovine iz aktivnosti investiranja 37.179 KM. Priliva gotovine iz aktivnosti finansiranja nije bilo.

Ukupni odlivi gotovine iznose 76.239.322 KM, od čega su odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti 46.316.236 KM, odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja 27.024.299 KM i odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja 2.898.787 KM.

Neto smanjenje gotovine na dan 31.12.2019. godine iznosi 654.738 KM, gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku obračunskog perioda iznose 1.059.551 KM, promjene na saldu gotovine i gotovinskih ekvivalenata su negativne i iznose 654.738 KM, a gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju obračunskog perioda iznose 404.813 KM.

6.4. Vremenska neograničenost poslovanja

U Napomenama uz finansijske izvještaje objelodanjeno je da su finansijski izvještaji sastavljeni pod pretpostavkom da će Preduzeće nastaviti svoje poslovanje u skladu sa načelom stalnosti poslovanja. U napomenama je navedeno da je cilj Preduzeća da zadrži sposobnost da nastavi sa svojim poslovanjem u neograničenom periodu u predvidivoj budućnosti, kako bi očuvalo optimalnu strukturu kapitala, smanji troškove kapitala, a vlasnicima obezbijedi prinos na kapital.

6.5. Potencijalna imovina i potencijalne obaveze

Na dan 31. decembra 2019. godine, ukupan iznos potencijalnih obaveza po osnovu 14 sudskih sporova koji se vode protiv Preduzeća iznosi 16.348.708 KM, dok je vrijednost sporova koje Preduzeće vodi protiv drugih lica 11.000 KM. Navedeni iznosi ne uključuju eventualne zatezne kamate i sudske troškove. Osim dva radna i jednog upravnog spora, sporovi gdje je Preduzeće tužena strana uglavnom se odnose na tužbe fizičkih i pravnih lica za naknadu štete prouzrokovane poplavama, čiji tužbeni zahtjev iznosi 16.289.688 KM. Po osnovu tužbe fizičkog lica za naknadu štete u iznosu od 6.259.363 KM Preduzeće je suoptužena strana, pored Matičnog preduzeća "Elektroprivreda Republike Srpske" a.d. Trebinje i još jednog zavisnog društva. Sudski postupak po prednjem osnovu se za druge suoptužene vodi kod različitih sudova. Preduzeće je izvršilo procjenu ishoda sudskih sporova u kojima je tužena strana na dan 31.12.2019. godine i u skladu sa zahtjevima MRS 37 Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina izvršilo rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sporova u ukupnom iznosu od 7.142.871 KM. Preduzeće na dan 31.12.2019. godine nema sredstava pod hipotekom.

Preduzeće koristi dio hidroakumulacijskih objekata na zauzetom zemljištu opštine Nikšić, Republika Crna Gora, za koje ne plaća naknadu za potopljeno zemljište. Obzirom da je pitanje naknada za potopljeno zemljište u bivšoj SFRJ bilo regulisano republičkim propisima, ovo pitanje će se rješavati po odredbama Aneksa G Sporazuma o pitanju sukcesije („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ – međunarodni ugovori, broj 10/01), po kome se obavezuju države nasljednice da ispunjavaju obaveze čije je ispunjenje spriječeno raspadom bivše SFRJ, a Bosna i Hercegovina još uvijek nije sa Crnom Gorom zaključila ugovor o uređenju imovinsko – pravnih odnosa.

6.6. Napomene uz finansijske izvještaje

Uz finansijske izvještaje sačinjene su Napomene za period 01.01-31.12.2019. godinu, koje pružaju neophodne opšte podatke o preduzeću, primijenjenim propisima za izradu godišnjeg obračuna, računovodstvenoj osnovi i primijenjenim računovodstvenim politikama.

Sačinjene Napomene uz finansijske izvještaje omogućavaju razumijevanje finansijskih izvještaja i sadrže dodatne informacije koje nisu prikazane u finansijskom izvještaju, osim što nisu u potpunosti objelodanjene informacije koje se odnose na:

- neusaglašena salda imovine i obaveza na dan popisa, kao i razloge zbog kojih usaglašavanje knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem nije izvršeno (objašnjeno u tački 3. izvještaja),

- pojedine stavke Bilansa stanja čija je vrijednost značajna (npr. obrazloženja vezana za avanse, nekretnine, postrojenja, oprema i investicione nekretnine u pripremi i aktivna vremenska razgraničenja) i stavke Bilansa tokova gotovine, što nije u skladu sa MRS 1 - Presentacija finansijskih izvještaja (paragraf, 113).

Preporučuje se direktoru Preduzeća da obezbijedi da se u Napomenama uz finansijske izvještaje objelodane informacije o neusaglašenim saldima imovine i obaveza na dan popisa, kao i o razlozima zbog kojih usaglašavanje knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem nije izvršeno i dodatne informacije za sve pojedinačne stavke čija je vrijednost značajna, u skladu sa MRS 1 - Presentacija finansijskih izvještaja (paragraf, 113).

Revizijski tim

Božidar Kuvelja, s.r.

Siniša Marković, s.r.